

PEDAGOGIK KOMPETENTLIKDA METODOLOGIK YONDASHUVLAR

Mamatqulova Nozimaxon Shavkat qizi
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, Pedagogika
fakulteti, Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Har qanday fan, shu jumladan pedagogika, agar u tobora ko'proq yangi faktlar bilan to'ldirilsa, rivojlanib borishi mumkin, o'z navbatida, ularni to'plash, izohlash, tushuntirish, ilmiy asoslangan tadqiqotlar zarur bo'lgan nazariy printsiplar to'plamiga bog'liq. metodologiya deb nomlangan.

Kalit so'zlar: Metalogiya, tizim ta'limoti, pedagog, moddiy-manaviy, nazariya, boshlang'ich.

Metodologiya komponentlarni tavsiflaydi ilmiy tadqiqotlar uning ob'ekti, tahlil predmeti, tadqiqot vazifalari, ularni hal qilish uchun zarur bo'lgan tadqiqot vositalarining yig'indisi, shuningdek, tadqiqot vazifalarini hal qilish jarayonida tadqiqotchining harakatlari ketma-ketligi to'g'risida tasavvur hosil qiladi. Metodologiya haqiqatan ham uslubiy printsiplarda mujassamlangan. Va ular o'z navbatida amaliyotni ilmiy asoslangan ko'rsatmalar va muvaffaqiyatning umumiy mezonlari bilan ta'minlaydilar. Shuning uchun metodologiya tushunchasini tahlil qilish bilan bir vaqtda asosiy uslubiy tamoyillarni ochib berish kerak.

Ba'zi tadqiqotchilar metodologiyani struktura, mantiqiy tashkil etish, usul va vositalar to'g'risidagi ta'limot deb hisoblashadi nazariy faoliyatboshqalari - voqelikni anglash va o'zgartirish usullarini shakllantirish va qo'llash printsiplari va tartiblari to'g'risida; uchinchi - murakkab amaliy muammolarni hal qilishning eng umumiy tamoyillari, tadqiqot usullari to'g'risida; to'rtinchisi - nazariy va tashkil etish va qurishning printsiplari va usullari tizimi haqida amaliyot, shuningdek, ushbu tizimning ta'limoti; beshinchidan, ilmiy-pedagogik tadqiqotlarning boshlang'ich (asosiy) qoidalari, tuzilishi, funktsiyalari va usullari to'g'risida, oltinchidan, bu "nazariy va amaliy faoliyatni tashkil etish va qurish printsiplari va usullari tizimi, shuningdek ushbu tizim to'g'risidagi ta'limot" deb hisoblaydi.

Mashhur pedagogika metodisti V.V. Kraevskiy ushbu sohadagi yutuqlarni sarhisob qilgan ekan, "pedagogikaning metodologiyasi - bu pedagogik nazariyaning asoslari va tuzilishi, pedagogik voqelikni aks ettiruvchi bilimlarni olishning yondashuvi va usullari to'g'risidagi bilimlar tizimi, shuningdek bunday bilimlarni olish va asoslantiruvchi dasturlar, mantiq va asoslar. usullari, maxsus ilmiy pedagogik tadqiqotlar sifatini baholash.

XXI asr bo'sag'asida ijtimoiy iktisodiy munosabatlar rivojida inson akl-zakovati va ma'naviyati asosiy muvofiklashtiruvchi, rivojlantiruvchi omil va vosita ekanligi

tobora namoyon bo'lmokda. Shuning uchun insonparvarlik bozor iktisodiyoti asosidagi huquqiy, demokratik davlat erkin fukarolik jamiyati kurilishining bosh tamoyili sifatida kabul kilinmokda.

Har bir mustakil fan o'zining predmeti (mavzusi) va metodologik asoslariga egadir. Jumladan, Pedagogika ham fan sifatida shakllanib, o'zining predmetiga ega bo'ldi. Boshka fanlar kabi Pedagogika ham fan sifatida paydo bo'lar ekan, u avvalo jamiyatning talab va ehtiyojlari asosida paydo bo'ldi.

Shu sababli tarbiya jarayonini ijtimoiy xayotning ajralmas kismi, deb karash lozim, chunki tarbiyaviy ishlarni olib bormasdan turib jamiyatni, uning rivojlanishini tasavvur qilish kiyin.

Mutafakkir A.Avloniy ta'kidlaganidek, "Tarbiya biz uchun yo xayot, yo mamot: yo najot, yo xalokat: yo saodat, yo falokat masalasidir". Insoniyat tarixiga nazar tashlar ekanmiz, hamma davrlarda pedagogik faoliyat ham mavjud bo'lgan.

Insonni dunyoga kelishi, fakat tugilishidan iborat tabiiy-biologik xodisa emas, balki tugilgandan keyin o'z zamonasining tarakkiyoti darajasiga ko'tarilishi, mavjud ijtimoiy-tarixiy tajribani egallashi, jamiyatda o'z o'rnini belgilab olishi, tarixiy jarayonining faol ishtirokchisiga aylanishi, ya'ni tarbiya olishi kerak. Bu jarayonda katta avlod o'zining yashash, kurash va mexnat tajribasini, bilim va malakalarini kichik avlodlarga bera boshlaydi, ya'ni yangi tugilgan odam bolasining rivojlanishi, shakllanishi va voyaga yetishi jarayoniga raxbarlik kilingan, boshkarilgan. Bu tarbiya deb atalmish ijtimoiy xodisa orkali amalga oshirilgan. Jamiyat rivojlangani sari yetuk, barkamol shaxslarni yetishtirish ehtiyoji ham ortib borgan hamda o'zgarib, yangilanib, jamiyatga xizmat kilgan. Insoniyat jamiyatning turli boskichlarida ta'lim-tarbiya muassasalarini yaratish, yosh avlodlarni o'kitish va tarbiyalash soxasidagi tajribalarni nazariy jixatdan anglash, umumlashtirish va xayotga tadbik kilish jarayonida Pedagogika fani paydo bo'la boshladi. Pedagogika ta'lim-tarbiyaning maksadi va vazifalari, davlat ta'lim standartlari, ta'lim va tarbiyaning usullari, tashkil etish shakllari, umuman uning konuniyatlari haqida bilim, ma'lumot beradigan fanga aylandi.

Pedagogika atamasi ham kadimiy bo'lib, "bola yetaklovchi" degan ma'noni bildiruvchi grekcha "paydogogos" so'zidan kelib chikkan. Tarixiy manbalarning ko'rsatishicha, kadimgi Yunonistonda o'z xo'jayinining bolalarini sayr kildirgan, ehtiyot kilgan tarbiyachini, ya'ni kullarni "pedagog" (bola yetaklovchi) deb atashgan. Keyinchalik esa, maxsus o'kitilgan va pedagoglikni o'ziga kasb kilib olgan kishilarni pedagog deb atay boshlashgan.

Inson yaratilishi, paydo bo'lishi zaxotiyok ilm va tarbiyaviy sifatlar uning yashashi, xayot kechirishi uchun eng zaruriy shart va vositalar ekanligini anglab boradi. Shuning uchun insoniyat jamiyatning ilk ko'rinishlaridanok tarbiya bilan shugullanuvchi mutaxassislarga ehtiyoj tugildi, desak biz tarbiyani fakat bir tomonini,

ya'ni boshkalarni yana ham xususiylashtirib, agar yoshlarni tarbiyalash, desak tarbiya tushunchasiga juda ham tor karalgan bo'ladi. Chunki tarbiya eng avvalo har bir insonni o'ziga karatilgandir. Har bir kishi doimo ham akliy, tarbiyaviy, jismonan takomillashib, shakllanib boradi. Ayrim kishilar bu fikrga ko'shilmasliklari mumkin. Chunki bunda jamiyatdagi o'rta, katta avlodning tarbiyasida kamchiliklar, yetishmovchiliklar bor ekan-da, degan xulosa chikarmasligi kerak.

Chunki olamning moddiy-ma'naviy tuzilishi, kurulishi, uning rivoji, insonning moddiy - ma'naviy yashash sharoiti, imkoniyatlari, uning akliy, axlokiy, jismoniy xolati bilan uzviy boglik. Shuning uchun tabiatning inson yashashi, mavjudligi, baxtiyorligini ta'minlash imkoniyatlari, uning akliy-axlokiy, jismoniy rivoji, o'sishiga to'gridan-to'gri boglikdir.

Tarbiyani eng avvalo insonning o'ziga karatilganligi Prezidentimiz tomonidan ishlab chikilgan butun dunyo hamjamiyati tan olgan, kadamba-kadam amalga oshirilayotgan "o'zbek modeli"da juda to'gri belgilandi. Dunyoda birinchi bor insonni diqqat-e'tibori uni o'zligini anglashga karatildi. O'zligini anglash birinchidan, uning ozod, erkin, nodir, ulug siymoligini anglash va o'zida unga amal kilish sifatlarini shakllantirib borish bo'lsa, ikkinchidan uning o'ziga xos milliy-insoniy sifatlarini ochib beruvchi etnik, ma'naviy-insoniy asoslarini anglash va ularga amal kilishdan iboratdir. Yukorida sanab o'tilgan ikki sifat komil inson sifatning asosini tashkil etadi. Chunki komil inson sifatlarini tarbiya soxasidagi ilmlarni xulosalab, mujassamlashtirilsa, ular asosan uchta:

1. Ezgu niyat, fikr:
2. Ezgu so'z, xushmuomala:
3. Ezgu ish, ezgu faoliyatdan iboratdir.

Shu yukoridagi uch sifat o'kitishning, ta'lim-tarbiyaning bosh maksadidan iboratdir. Bu bosh maksad insonlarda, yoshlarda, mutaxassislarda komillik sifatlarini takomillashtirish, yoshlarni zamonaviy, axlokiy-amaliy o'kuv, malaka, ko'nikmalar bilan kurollantira borish, mutaxassislarda har bir soxaga mos ilm, bilim, ko'nikmalar hosil kilishdan iborat bo'lgan pedagogika fanining zamonaviy fan asoslarini kengayganligini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rafiyev A. , G'ulomova N. Ona tili va adabiyot (kasb-hunar kollejlari uchun darslik). T. , "Sharq", 2013.
2. Erkaboyeva N. Q. Adabiyot fanidan savol-javoblar to'plami. T. "Navro'z", 2018.
3. Golish L. V. , Fayzullayeva D. M. Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish. T. , "Iqtisodiyot", 2012.
4. "Umumta'lim fanlari metodikasi" jurnali, 1-, 2-, 3-, 4-sonlar, 2018.
5. "Til va adabiyot ta'limi" jurnali, 1-12 sonlar, 2018